

Mechanizmy obronne (wybrane)/wyjaśnienia

[opracowanie: Marek Jaros]

MECHANIZMY NARCYSTYCZNE (PRYMITYWNE)

zaprzeczenie

Spostrzeganie rzeczywistości w taki sposób, by uniknąć konfrontacji z tym, co bolesne. Innymi słowy, jeśli nie chcesz, żeby bolało wystarczy, że z pełnym przekonaniem powiesz, że tego nie ma. Jest to coś w stylu chowania się przed potworem pod kocykiem.

zniekształcenie

Mechanizm podobny do poprzedniego - nie mamy tu jednak do czynienia z brutalnym zaprzeczaniem rzeczywistości, tylko takim jej spostrzeganiem, by pasowała do wewnętrznych potrzeb.

projekcja

Moje wewnętrzne impulsy, których nie mogę zaakceptować postrzegam jako zewnętrzne. Czyli jeśli czuję wrogość wobec kogoś, mogę się wykręcić (sam przed sobą) uznając, że ten ktoś źle mi życzy i jest pełen nienawiści do mnie.

identyfikacja projekcyjna

Efekt projekcji - nierzadko osoba potraktowana projekcyjną treścią zaczyna się czuć i zachowywać zgodnie z projektowanym impulsem. Czyli się identyfikuje z wyprojektowaną treścią (jest to uproszczone rozumienie identyfikacji - zainteresowanym polecam lekturę Słownika psychoanalizy)

rozszczenie (splitting)

Dziecko, by poradzić sobie z niezrozumiałym faktem, że ta sama mama czasem jest OK a czasem nie - rozszczepia ją na dwa obiekty (zły i dobry). W dalszym życiu ten mechanizm może generalizować się na dowolne obiekty - dzieląc je na całkiem dobre i całkiem złe. Przy tym np. konkretna osoba może raz być dobra a za chwilę być zła. Podobni oscyluje obraz samego siebie.

MECHANIZMY NIEDOJRZAŁE

acting out

Wyrażanie w działaniu nieświadomych życzeń lub impulsów - pozwala to uniknąć uświadomienia sobie towarzyszących tym impulsom emocji. Klasyczny przykład to pacjent, który spóźnia się na sesję albo zapomina zapłacić - wyrażając w ten sposób nieświadomą złość na swojego terapeuta.

blokowanie

Wstrzymywanie impulsów, uczuć czy myśli wyrażające się napięciem.

hipochondryzacja

Przekierowanie nieakceptowanych impulsów (najczęściej agresywnych) w swoją stronę - zatem koncentracja na doznaniach płynących ze swojego ciała, przywiązywanie nadmiernej uwagi do niewielkich zaburzeń funkcjonalnych (szczególnie bólowych), wyolbrzymianie objawów somatycznych.

somatyzacja

Przekształcanie psychicznych problemów w w objawy somatyczne. W ten sposób można umrzeć ze złości (a przynajmniej dostać gorączki, ataku migreny, etc.).

MECHANIZMY NEUROTYCZNE

przemieszczenie

Nieświadome przesunięcie pragnień z jednego obiektu na inny.

intelektualizacja

Kontrolowanie uczuć i impulsów przez myślenie o nich (i rozmawianie w gabinecie psychoterapeutycznym) w miejsce ich przeżywania.

racjonalizacja

Wszystko da się zatłumaczyć - racjonalizacja polega na uzasadnianiu postaw, przekonań czy zachowań w taki sposób, by pasowały do komfortowego obrazu siebie (nawet, jeśli gołym okiem widać, że nie pasują).

reakcja upozorowana

Radzenie sobie z nieakceptowanymi impulsami przez wyrażanie ich odwrotności. Na przykład osoby przesadnie troskliwe, oddane, poświęcające się dla innych mogą w rzeczywistości tak radzić sobie z własną wrogością. Ten mechanizm zdaje się odpowiadać między innymi za męską homofobię.

wyparcie

Usuwanie treści ze świadomości. Rozróżniamy dwa rodzaje: pierwotne (treść nigdy nie zaistniała w świadomości) i wtórne (świadoma treść została usunięta/zapomniana).

MECHANIZMY DOJRZAŁE

sublimacja

Zaspokojenie impulsów, których cel jest utrzymany, ale sposób lub obiekt jest zmieniony ze społecznie niepożądanego na społecznie uznawany (patrz piłka nożna, Rubens i Piła V)

tłumienie

Świadome lub częściowo uświadomione odsuwanie uwagi od świadomych impulsów i konfliktów (czyli to, co zwykle robimy, gdy przyjdzie nam refleksja o śmierci lub sensie życia).

Literatura/źródła

1. Freud, A. (1997) *Ego i mechanizmy obronne*. Warszawa: PWN.
2. Moore, B. E., Fine, B. D. (1996). *Słownik Psychoanalizy*. Warszawa: Jacek Santorski & Co.
3. Laplanche, J., Pontalis, J. B. (1996). *Słownik psychoanalizy*. Warszawa: WSiP.
4. Thomä, H., Kächele, H. (1996). *Podręcznik terapii psychoanalitycznej*. Tom 1 & 2. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
5. Drozdowski, P., Kokoszka, A. (1993). Podstawowe pojęcia psychoanalizy. W: A. Kokoszka, P. Drozdowski (red.), *Wprowadzenie do psychoterapii*. Kraków: Akademia Medyczna im. Mikołaja Kopernika w Krakowie (s. 59-76).